EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

15. detsember 2005 *

Kohtuasjas C-148/04,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Commissione tributaria provinciale di Genova (Itaalia) 11. veebruari 2004. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 23. märtsil 2004, menetluses

Unicredito Italiano SpA

versus

Agenzia delle Entrate, Ufficio Genova 1,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans, kohtunikud C. Gulmann (ettekandja), R. Schintgen, G. Arestis ja J. Klučka,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

kohtujurist: C. Stix-Hackl,
kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 3. veebruaril 2005 toimunud kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Unicredito Italiano SpA, esindajad: *avvocato* A. Santa Maria, *avvocato* C. Biscaretti di Ruffia ja *avvocato* G. Pizzonia,

— Itaalia valitsus, esindaja: I. M. Braguglia, keda abistas *avvocato dello Stato* M. Fiorilli,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: R. Lyal ja V. Di Bucci,

olles 8. septembri 2005. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab komisjoni 11. detsembri 2001. aasta otsuse 2002/581/EÜ riigiabi kohta, mida Itaalia andis pankadele (EÜT 2002, L 184, lk 27, edaspidi „vaidlustatud otsus") kehtivust ning EÜ artikli 87 ja järgmiste artiklite, nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339), artikli 14 ja ühenduse õiguse üldpõhimõtete tõlgendamist.

2 Taotlus esitati Unicredito Italiano SpA (edaspidi „Unicredito"), asukoht Genova (Itaalia), ja Agenzia delle Entrate, Ufficio Genova 1 vahelise kohtuvaidluse raames, mille esemeks on maksusoodustus, mis kehtis Unicredito suhtes majandusaastatel 1998, 1999 ja 2000.

I. Siseriiklik õiguslik raamistik

3 Itaalias asuti pangandussüsteemi reformima 30. juuli 1990. aasta seadusega nr 218, mis sisaldab sätteid avalik-õiguslike krediidiasutuste omakapitali ümberkorraldamise ja tugevdamise kohta (*GURI* nr 182, 6.8.1990, lk 8, edaspidi „seadus nr 218/90").

4 See seadus muutis võimalikuks riiklike krediidiasutuste ümberkujundamise aktsiaseltsideks. Sel eesmärgil lubati riiklikul pangal anda pangandusasutus aktsiaseltsile üle selliselt, et üleandjaks olev juriidiline isik, mida praktikas tuntakse nime „pangandussihtasutus" all (edaspidi „pangandussihtasutus"), kes omab osalust, oli eraldatud omandajaks olevast aktsiaseltsist, kes on ainus pangandustegevuseks õigustatud isik. Pangandussihtasutus haldas osalust omandajaks olevas pangas ja kasutas saadud tulu sotsiaalsetel eesmärkidel.

5 26. novembri 1993. aasta seaduse nr 489, mis käsitleb eelkõige seaduse nr 218/90 artikli 7 lõikes 6 sätestatud tähtaja pikendamist (*GURI* nr 284, 3.12.1993, lk 4), artikkel 2 muutis kohustuslikuks riiklike pangandusasutuste ümberkujundamise aktsiaseltsideks hiljemalt 30. juuniks 1994.

6 23. detsembri 1998. aasta seadusega, millega delegeeritakse valitsusele pädevus muuta tsiviil- ja maksuõiguse norme, mida kohaldatakse 20. novembri 1990. aasta seadusandliku dekreedi nr 356 artikli 11 lõikes 1 viidatud asutuste suhtes, ning samuti maksusätteid, mida kohaldatakse pankade ümberkorraldustehingutele (*GURI* nr 4, 7.1.1999, lk 4, edaspidi „seadus nr 461/98"), volitati Itaalia valitsust läbi viima uut reformi pangandussektoris, eelkõige ümberkorraldamise valdkonnas kohaldatavates õigusnormides.

7 17. mai 1999. aasta seadusandliku dekreediga nr 153, millega vastavalt 23. detsembri 1998. aasta seaduse nr 461 artiklile 1 kehtestatakse tsiviil- ja maksuõiguse normid, mida kohaldatakse 20. novembri 1990. aasta seadusandliku dekreedi nr 356 artikli 11 lõikes 1 viidatud asutuste suhtes, ning maksusätted, mida kohaldatakse pankade ümberkorraldustehingutele (*GURI* nr 125, 31.5.1999, lk 4, edaspidi „dekreet nr 153/99"), rakendati seadusega nr 461/98 antud delegatsioon.

8 Selle dekreedi artikli 22 lõikega 1 ja artikli 23 lõikega 1 kehtestati tulumaksu määra (IRPEG) 12,5 protsendini vähendamise näol maksusoodustus (edaspidi „maksumäära vähendamine") pankadele, kes ühinevad või viivad läbi sarnase ümberkorralduse, viie järjestikuse maksustamisperioodi jooksul tingimusel, et kasumit, mis tuleb paigutada spetsiaalsesse reservi, ei tohi kolme aasta jooksul jaotada. Sätestati, et spetsiaalsesse reservi paigutatud kasum ei või ületada 1,2 protsenti ühinemises osalenud pankade nõuete ja kohustuste kogusumma ning selles tehingus osalenud kõige suurema panga analoogse kogusumma vahest.

II. Põhikohtuasja vaidluse taust

9 Parlamendi küsimuse järgselt palus Euroopa Ühenduste Komisjon, tegutsedes tal riigiabi valdkonnas oleva pädevuse raames, 24. märtsi 1999. aasta kirjaga Itaalia võimudel esitada talle teavet, et hinnata seaduse nr 461/98 mõju ulatust.

10 Itaalia võimud edastasid talle teavet selle seaduse ja dekreedi nr 153/99 kohta 24. juuni ja 2. juuli 1999. aasta kirjadega.

11 23. märtsi 2000. aasta kirjaga teatas komisjon Itaalia ametivõimudele, et tema arvates võivad seadus nr 461/98 ja dekreet nr 153/99 sisaldada abi elemente, ja palus neil asjaomaseid meetmeid mitte rakendada. 12. aprillil 2000 vastasid Itaalia võimud talle, et nad on nende meetmete kohaldamise peatanud, ja 14. juunil 2000 esitasid nad komisjonile täiendavat teavet.

12 Itaalia võimude hinnangul oli maksumäära vähendamise alusel saadud maksusoodustuste suurim teoreetiline summa 5358 miljardit Itaalia liiri ehk 2767 miljonit eurot 76 tehingult, mis sooritati aastatel 1998, 1999 ja 2000.

13 25. oktoobri 2000. aasta kirjaga teavitas komisjon Itaalia valitsust oma otsusest algatada EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud menetlus. See otsus avaldati Euroopa Ühenduste Teatajas (EÜT 2001, C 44, lk 2).

14 Selle menetluse lõppedes leidis komisjon, et Itaalia Vabariik oli seadust nr 461/98 ja dekreeti nr 153/99 kohaldanud õigusvastaselt, rikkudes EÜ artikli 88 lõiget 3. Komisjon asus seisukohale, et peale dekreedi nr 153/99 artikli 27 lõikes 2 sätestatud meetme kujutasid kohaldatud maksumeetmed, nende hulgas maksumäära vähendamine, endast ühisturuga kokkusobimatut riigiabi. Sellised meetmed andsid pankadele soodustuse seeläbi, et võimaldasid neil end laiendada ja saada tulu mastaabisäästust.

15 Lõpuks võttis komisjon vastu vaidlustatud otsuse, täpsustades, et seadus nr 461/98 ja dekreet nr 153/99 kehtestasid maksusoodustused ka pangandussihtasutustele, kuid neid soodustusi selles otsuses ei käsitleta.

16 Vaidlustatud otsus on sõnastatud järgmiselt:

„Artikkel 1

[...] riigiabi, mida Itaalia andis [seaduse nr 461/98] ja [dekreedi nr 153/99] alusel ja eelkõige [dekreedi nr 153/99] artikli 22 lõike 1, artikli 23 lõike 1 [...] alusel, on ühisturuga kokkusobimatu.

[...]

Artikkel 3

Itaalia tühistab artiklis 1 viidatud abikava.

Artikkel 4

1. Itaalia võtab kõik vajalikud meetmed, et abisaajatelt tagasi saada artiklis 1 viidatud korra alusel juba nende käsutusse ebaseaduslikult antud abi.

2. Abi nõutakse tagasi viivitamata vastavalt siseriiklikus õiguses ette nähtud menetluse kohaselt tingimusel, et see võimaldab otsuse kohest ja tõhusat täitmist. Tagasimakstavale abile lisandub intress, mida arvestatakse alates kuupäevast, mil abi anti abisaaja käsutusse, kuni selle tagastamise kuupäevani. Intresside arvutamisel kasutatakse regionaalabi toetusekvivalendi suhtes kohaldatavat viitemäära.

[...]" [mitteametlik tõlge]

17 Nimetatud otsusega peatati seaduse nr 461/98 alusel pankadele antud maksusoodustused ja eelkõige maksumäära vähendamine 15. aprilli 2002. aasta dekreetseaduse nr 63, millega kehtestatakse kiireloomulised finants- ja maksusätted sissenõudmismenetluse, ravimtoodete hinna moodustumise süsteemi ratsionaliseerimise, ühenduse kohustuste, väärtpaberite väljastamise, vara hindamise ja infrastruktuuri rahastamise valdkonnas (*GURI* nr 90, 17.4.2002, lk 5), mis muudeti 15. juuni 2002. aasta seaduseks nr 112 (*GURI* nr 139, 15.6.2002, lk 3), artikliga 5.

18 24. detsembri 2002. aasta dekreetseadusega nr 282, millega kehtestatakse kiireloomulised sätted ühenduse ja maksualaste kohustuste, maksu sissenõudmise ning raamatupidamisarvestuse valdkonnas (*GURI* nr 301, 24.12.2002, edaspidi „dekreet nr 282/02"), mis muudeti 21. veebruari 2003. aasta seaduseks nr 27 (*GURI* regulaarne lisa nr 44, 22.2.2003), kohustati abi saanud pankasid tasuma hiljemalt 31. detsembriks 2002 summa, mis vastab abi tõttu tasumata jäänud maksusummale koos 5,5% aastaintressiga.

III. Menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

19 Unicredito tasus dekreedi nr 282/02 alusel 244 712 646,05 euro suuruse summa, mis vastas maksusummale ja intressile, mis tuli tasuda maksusoodustuse tõttu, mis talle anti maksumäära vähendamise näol majandusaastatel 1998, 1999 ja 2000.

20 4. veebruaril 2003 esitas ta kolm taotlust hüvitada nende majandusaastate eest tasutud summad. Need taotlused jättis Agenzia delle Entrate, Ufficio Genova 1 oma vaikimisi otsustega rahuldamata.

21 Unicredito esitas nende otsuste peale Commissione tributaria provinciale di Genovale kaebuse, tuginedes eelkõige vaidlustatud otsuse ebaseaduslikkusele.

22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et eelotsuse taotlemine on õigustatud eelkõige seetõttu, et saaks tuvastada dekreedi nr 282/02 kooskõla ühenduse selliste põhimõtetega nagu õiguspärase ootuse kaitse, õiguskindluse ja proportsionaalsuse põhimõtted.

23 Õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtete osas leiab kohus, et tulumaksu määra vähendamine kuulub eelnevalt seadusega nr 218/90 Itaalia pangandussüsteemi erastamise raames kehtestatud meetmete jätkumise ja laiendamise loogilisse raamistikku.

24 Kohus märgib, et seaduse nr 218/90 artikli 7 lõige 3 sisaldas meedet, mille sõnastus oli sisuliselt analoogne dekreedi nr 153/99 artikli 22 lõike 1 ja artikli 23 lõike 1 sõnastusega.

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob esile, et see varasem meede oli soodsam kui vaidlustatud otsuses kõne all olev maksumäära vähendamine, kuna spetsiaalsesse reservi paigutatud summad olid otseselt mahaarvatavad ja maksust vabastatud, mitte aga lihtsalt vähendatud maksumääraga maksustatavad. Ta toob samuti esile selle, et ülekandeid spetsiaalsesse reservi võis teha viie aasta jooksul ja kogu perioodi jooksul maksimaalselt summas, mis vastas 1,2 protsendile ühelt poolt ühinemises või kapitali ülekandmise tehingutes osalenud krediidiasutuste klientide poolt tehtud investeeringute ja hoiuste kogusumma ning teiselt poolt ühinemises või kapitali ülekandmise tehingutes osalenud kõige suurema krediidiasutuse viimases bilansis esineva analoogse kogusumma vahest.

26 Komisjon andis seadusele nr 218/90 otsese hinnangu oma järgmiste otsustega: 29. juuli 1998. aasta otsus 1999/288/EÜ, millega kiidetakse teatud tingimustel heaks abi, mida Itaalia andis Banco di Napolile (EÜT 1999, L 116, lk 36), ja 10. novembri 1999. aasta otsus 2000/600/EÜ, millega anti tingimuslik luba abile, mida Itaalia andis Sitsiilia riiklikele pankadele Banco di Sicilia ja Sicilcassa (EÜT 2000, L 256, lk 21). Neis otsustes andis komisjon üheselt mõista, et seadus nr 218/90 on üldjoontes EÜ artikliga 87 kooskõlas.

27 Lisaks sellele oli seadusega nr 461/98 ja dekreediga nr 153/99 antud võimalus kasutada maksusoodustust üheks eelduseks, millele mitmed pangad oma koondumistehingute majandusliku otstarbekuse hinnangu rajasid. Arvestades nõutud makse summat, muudaks nende soodustuste tagasiulatuv tühistamine küsitavaks nende pankade finantstasakaalu ja tooks kaasa juba ellu viidud strateegiliste otsuste aluseks olnud kriteeriumide hilisema ebaõiglase muutmise. Õiguspärase ootuse kaitse põhimõte välistab seega vaidlustatud otsuse tagasiulatuva jõu.

28 Proportsionaalsuse põhimõtte osas rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et maksusäästu saavutamiseks oleksid pangad oleks võinud rakendada üldisi maksusätteid muul moel üles ehitatud tehingute raames. Abi tagastamisnõude puhul on proportsionaalsuse põhimõttest tulenevalt seega vaja võrrelda üldist soodustuste korda ja seda soodustuste korda, mis kehtestati seadusega nr 461/98 ning dekreediga nr 153/99.

29 Nendel asjaoludel otsustas Commissione tributaria provinciale di Genova menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [vaidlustatud otsus] on kehtetu ja ühenduse õigusega vastuolus seetõttu, et seaduse [nr 461/98 ja dekreedi nr 153/99] sätted, mis puudutavad pankasid, on

vastupidi komisjoni seisukohale ühisturuga kokkusobivad või kuuluvad need sätted igal juhul EÜ artikli 87 lõike 3 punktides b ja c sätestatud erandi alla?

2. Täpsemalt, kas [vaidlustatud otsuse] artikkel 4 on kehtetu ja ühenduse õigusega vastuolus seetõttu, et komisjon

a) rikkus EÜ artiklist 253 tulenevat põhjendamiskohustust ja/või

b) rikkus õiguspärase ootuse põhimõtet ja/või

c) rikkus proportsionaalsuse põhimõtet?

3. Teise võimalusena, kas EÜ artikli 87 ja järgmiste artiklite, [määruse nr 659/1999] artikli 14 ja ühenduse õiguse üldpõhimõtete ning eelkõige [õiguspärase ootuse kaitse, õiguskindluse ja proportsionaalsuse] põhimõtete täpne tõlgendamine välistab [dekreedi nr 282/02] artikli 1 kohaldamise?"

IV. Teised ühenduse kohtus pooleliolevad menetlused

30 Itaalia Vabariik esitas komisjoni vastu vaidlustatud otsuse tühistamiseks hagiavalduse, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 21. veebruaril 2002 (kohtuasi C-66/02) ning mille Euroopa Kohus lahendab täna eraldi otsusega.

31 Associazione Bancaria Italiana (ABI) (kohtuasi T-36/02), Banca Sanpaolo IMI SpA (kohtuasi T-37/02), Banca Intesa Banca Commerciale italiana SpA (kohtuasi T-39/02), Banca di Roma SpA (kohtuasi T-40/02), Mediocredito Centrale SpA (kohtuasi T-41/02), Banca Monte dei Paschi di Siena SpA (kohtuasi T-42/02) ning Compagnia di San Paolo Srl (kohtuasi T-121/02) esitasid samuti komisjoni vastu sama otsuse tühistamiseks hagiavaldused, mis saabusid Esimese Astme Kohtu kantseleisse 21. veebruaril 2002 ja 11. aprillil 2002. Esimese Astme Kohtus esitas komisjon hagiavalduste vastuvõetamatuse vastuväite, tuginedes hagejate isikliku huvi puudumisele, kuna asjaomane abi ei olnud komisjoni arvates individuaalne abi, vaid seda anti abikava alusel. 9. juuli 2003. aasta määrustega peatas Esimese Astme Kohus seitse menetlust kuni Euroopa Kohtu otsuse tegemiseni kohtuasjas C-66/02. Kohtuasjades T-36/02, T-37/02, T-39/02, T-40/02, T-41/02 ja T-42/02 esitasid hagejad peatamise määruste peale apellatsioonkaebused. Euroopa Kohtu 26. novembri 2003. aasta määrusega kohtuasjas ABI jt *v.* komisjon (C-366/03 P — C-368/03 P, C-390/03 P, C-391/03 P ja C-394/03 P, kohtulahendite kogumikus ei avaldata) jäeti nimetatud apellatsioonkaebused ilmselge vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

V. Eelotsuse küsimused

32 Alustuseks tuleb märkida, et kuigi komisjon tõstatab oma kirjalikes märkustes küsimuse, kas eelotsusetaotlus, mis esitati Unicredito nõudel, kes sai abi ühe vaidlustatud otsuses käsitletud meetme alusel ja keda esindab seoses menetlusega

kohtuasjas T-36/02 Esimese Astme Kohtus ABI, on vastuvõetav, tunnistab komisjon, et käesolev eelotsusetaotlus on asjaomase panga olukorda arvestades vastuvõetav. Samas leiab komisjon, et esimene küsimus on vastuvõetamatu (vt käesoleva kohtuotsuse punkt 42).

33 Edasi on oluline mainida, et põhikohtuasja hagi on esitatud kolme vaikimisi otsuse peale, millega jäeti rahuldamata tagastusnõuded nende summade kohta, mis on seotud maksusoodustusega, mida Unicredito maksumäära vähendamise kujul majandusaastatel 1998, 1999 ja 2000 kasutas.

34 Nagu komisjongi rõhutab, ei puuduta hagi teisi seaduses nr 153/99 ette nähtud meetmeid, mida vaidlustatud otsuses samuti uuriti ja mis ühisturuga kokkusobimatuks tunnistati.

35 Seega tuleb kahte esimest eelotsuse küsimust mõista selliselt, et nendega soovitakse tuvastada vaidlustatud otsuse artiklite 1 ja 4 kehtivust osas, milles need viitavad üksnes maksumäära vähendamisele. Kolmandat küsimust tuleb mõista selliselt, et sellega soovitakse teada saada, kas EÜ artiklit 87 ja järgnevaid artikleid, määruse nr 659/1999 artiklit 14 ning õiguspärase ootuse kaitse, õiguskindluse ja proportsionaalsuse üldpõhimõtteid tuleb tõlgendada selliselt, et need välistavad sellise siseriikliku meetme nagu dekreet nr 282/02.

A. Esimene küsimus

36 Esimese küsimusega, mis erinevalt teisest küsimusest ei puuduta EÜ artiklit 253, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas vaidlustatud otsuse artikkel 1 on EÜ artiklit 87 arvestades kehtetu osas, milles komisjon tunnistab maksumäära vähendamise ühisturuga kokkusobimatuks.

1. Euroopa Kohtule esitatud märkused

37 Unicredito on seisukohal, et seadus nr 461/98 ja dekreet nr 153/99 kujutavad endast pangandussüsteemi 1990. aastal seadusega nr 218/90 algatatud ümberkorraldamise ja erastamise protsessi ajaloolist jätku ja lõpuleviimist.

38 Ta leiab, et vaidlustatud otsus rikub EÜ artikli 87 lõiget 1 ja lõike 3 punkte b ja c, kuna:

— maksumäära vähendamine ei ole valikuline meede, vaid üldmeede, ning selles esinev vahetegemine on igal juhul õigustatud maksusüsteemi olemuse ja ülesehitusega;

— maksumäära vähendamine ei kahjusta liikmesriikidevahelist kaubandust ning ei moonuta ega ähvarda moonutada konkurentsi;

— maksumäära vähendamist oleks pidanud uurima eraldi iga teostatud tehingu puhul;

— maksumäära vähendamist oleks pidanud uurima mõistest „vähese tähtsusega abi" lähtudes — võimalus, mille komisjon välistas kohe algul ilma mingi uurimiseta;

— maksumäära vähendamine on ühisturuga kokkusobiv niivõrd, kuivõrd seda võib käsitleda kui abi üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti elluviimiseks, kuna see on osa Itaalia pangandussüsteemi erastamisest, või kui abi teatud majandustegevuse arengu soodustamiseks.

39 Ka Itaalia valitsus leiab, et vaidlustatud otsus on kehtetu. Tema arvates ei ole antud maksusoodustuse näol tegemist keelatud riigiabiga.

40 Tegemist on seadusega nr 218/90 kehtestatud varasema normistiku — millega sisuliselt sarnastel tingimustel nähti ette olulisemad soodustused — jätkumise ja laiendamisega. Maksusoodustuse eesmärk oli riiklike pankade erastamismenetluse lõpuleviimine, kõrvaldades Itaalia pangandussüsteemi liigse killustatuse, mis tulenes vahetult sellest, et esialgsetel pankadel oli riikliku institutsiooni staatus, ja mis kõrvaldati seadusega nr 218/90 vaid osaliselt.

41 Itaalia valitsus toonitab, et maksumäära vähendamist kohaldatakse ka ühenduse pankade Itaalia filiaale puudutavate tehingute suhtes.

42 Komisjon leiab, et esimene küsimus on vastuvõetamatu, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus palub Euroopa Kohtul asendada komisjoni otsus enda otsusega. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt kuulub aga abimeetmete või abikava ühisturuga kokkusobivuse hindamise ainupädevus komisjonile, kes teostab seda ühenduse kohtu kontrolli all. Järelikult ei saa siseriiklik kohus EÜ artikli 234 alusel esitatud eelotsusetaotluses esitada Euroopa Kohtule küsimust riigiabi või abikava ühisturuga kokkusobivuse kohta (24. juuli 2003. aasta määrus kohtuasjas C-297/01: Sicilcassa jt, EKL 2003, lk I-7849, punkt 47).

2. Euroopa Kohtu hinnang

43 Vastupidi komisjoni väidetele ei palu eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul hinnata maksumäära vähendamise ühisturuga kokkusobivust komisjoni asemel. Esitatud küsimuse eesmärk on kõigest kontrollida komisjoni poolt selle kokkusobivuse osas tehtud otsuse kehtivust. Järelikult on see küsimus vastuvõetav.

a) Maksumäära valikuline vähendamine

44 EÜ artikli 87 lõige 1 keelab „teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist soodustava" abi ehk teisisõnu valikulise abi.

45 Selle sätte tähenduses võib abi olla valikuline ka siis, kui see puudutab tervet majandussektorit (vt eelkõige 17. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-75/97: Belgia *v.* komisjon, EKL 1999, lk I-3671, punkt 33).

46 Antud asjas kohaldatakse maksumäära vähendamist pangandussektoris. Teiste majandussektorite ettevõtjatel sellest kasu ei ole.

47 Lisaks sellele toob see pangandussektoris kasu üksnes neile ettevõtjatele, kes sooritavad viidatud tehinguid.

48 Ilma et oleks vaja täiendavalt kindlaks teha, kas maksumäära vähendamine on kasulik suurtele ettevõtjatele — nagu väidab komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduste punktis 33 —, peab tõdema, et see meede on teiste majandussektorite suhtes ja isegi pangandussektoris valikuline.

49 Kuna seda meedet ei kohaldata kõigile ettevõtjatele, ei saa seda lugeda üldiseks maksu- või majanduspoliitika meetmeks.

50 Tegelikkuses on see erand üldisest maksusüsteemist. Ettevõtjad, keda see puudutab, kasutavad maksusoodustusi, millele neil selle süsteemi tavapärasel kohaldamisel õigust ei oleks ja millele teiste sektorite ettevõtjatel, kes sooritavad analoogseid tehinguid, või pangandussektori ettevõtjatel, kes viidatud tehinguid ei soorita, õigust ei olegi.

51 Asjaomase maksusüsteemi olemus ja ülesehitus maksumäära vähendamist ei õigusta (vt analoogia alusel 2. juuli 1974. aasta otsus kohtuasjas 173/73: Itaalia *v.* komisjon, EKL 1974, lk 709, punkt 33). Maksumäära vähendamine ei kujuta endast üldise süsteemi kohandamist pangandusettevõtjate eriliste tunnusjoontega. Toimikust nähtub, et maksumäära vähendamise pakkusid siseriiklikud ametiasutused üheselt välja meetmena, millega sooviti parandada teatavate ettevõtjate konkurentsivõimet sektori arengu teatavas staadiumis.

52 Järelikult ei ole väide maksumäära mittevalikulise vähendamise kohta põhjendatud.

b) Liikmesriikidevahelise kaubanduse kahjustamine ja konkurentsi moonutamine

53 EÜ artikli 87 lõige 1 keelab abi, mis kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust ja kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi.

54 Nende kahe tingimuse hindamisel ei pea komisjon tõendama abi tegelikku mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele ega konkurentsi tegelikku moonutamist, vaid üksnes uurima, kas abi võib mõjutada seda kaubandust ja kahjustada konkurentsi (29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-372/97: Itaalia *v.* komisjon, EKL 2004, lk I-3679, punkt 44).

55 Lõppkokkuvõttes tuleb sedastada, et abi on ühisturuga kokkusobimatu siis, kui see mõjutab või võib mõjutada ühendusesisest kaubandust või moonutab konkurentsi.

56 Eelkõige siis, kui liikmesriigi poolt antav abi tugevdab mõne ettevõtja seisundit ühendusesiseses kaubanduses võrreldes konkureerivate ettevõtjatega, tuleb viimati nimetatuid käsitleda ettevõtjatena, keda see abi mõjutab (vt eelkõige 17. septembri 1980. aasta otsus kohtuasjas 730/79: Philip Morris, EKL 1980, lk 2671, punkt 11; 22. novembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-53/00: Ferring, EKL 2001, lk I-9067, punkt 21, ja eespool viidatud 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas Itaalia *v.* komisjon, punkt 52).

57 Sellega seoses võib asjaolu, et mingi majandusharu on ühenduse tasandil liberaliseeritud, anda tunnistust abi tegelikust või võimalikust mõjust nii konkurentsile kui ka liikmesriikidevahelisele kaubandusele (13. veebruari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-409/00: Hispaania *v.* komisjon, EKL 2003, lk I-1487, punkt 75).

58 Lisaks ei ole vajalik, et abi saav ettevõtja ise osaleks ühendusesiseses kaubanduses. Kui liikmesriik annab mõnele ettevõtjale abi, võidakse siseriiklikku tegevust säilitada või suurendada, mille tagajärjel vähenevad teistes liikmesriikides asutatud ettevõtjate võimalused siseneda selle liikmesriigi turule (vt selle kohta eelkõige 7. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas C-310/99: Itaalia *v.* komisjon, EKL 2002, lk I-2289, punkt 84). Lisaks võib sellise ettevõtja tugevdamine, kes kuni selle ajani ei osalenud ühendusesiseses kaubanduses, panna ta olukorda, mis võimaldab tal siseneda teise liikmesriigi turule.

59 Käesolevas kohtuasjas tuleb märkida, et maksumäära vähendamine tugevdab abi saavate ettevõtjate seisundit võrreldes nende ettevõtjatega, kes tegutsevad ühendusesiseses kaubanduses.

60 Peab tõdema, et finantsteenuste valdkond tegi ühenduse tasandil läbi olulise liberaliseerimisprotsessi, mis võimendas juba asutamislepingus ette nähtud kapitali vaba liikumise põhimõttest tuleneda võivat konkurentsi.

61 Toimikust nähtub, et vastuvõtmise hetkel esitleti maksumäära vähendamist seadusel nr 461/98 põhineva seaduse eelnõu seletuskirjas kui meedet, millega hoitakse ära see, et rahaliidu elluviimisega kaasneks tegelikult Itaalia pangandussüsteemi lagunemine Euroopa kõige tugevamate pankade kasuks, kuna Itaalia pangandussüsteem on Euroopa konkurentidega võrreldes oluliselt mahajäänud.

62 Konkurentsivõime seisukohalt võib Itaalias asutatud ettevõtjate maksumäära vähendamisega antud eelis muuta teiste liikmesriikide ettevõtjate jaoks Itaalia turule sisenemise raskemaks ja võib isegi aidata Itaalias asutatud ettevõtjatel siseneda teistele turgudele.

63 Itaalia valitsuse poolt esile toodud asjaolu, et maksumäära vähendamine kehtib Itaalias ka teiste liikmesriikide pankade filiaalide suhtes, ei takista sellist mõju.

64 Järelikult ei ole põhjendatud väited, mis tuginevad sellele, et liikmesriikidevahelist kaubandust ei kahjustata ning konkurentsi ei moonutata.

c) Iga teostatud tehingu eraldi uurimata jätmine komisjoni poolt

65 On selge, et Itaalia Vabariik ei teavitanud komisjoni:

— teatavaid panku puudutavast individuaalsest abist;

— seadusest nr 461/98 ja dekreedist nr 153/99, mis kujutavad endast abikava.

66 Komisjon alustas oma algatusel seaduse n 461/98 ja dekreedi nr 153/99 kui abikava uurimiseks EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud menetluse.

67 Abikava uurimisel selleks, et tuvastada, kas see sisaldab abile omaseid elemente, võib komisjon piirduda asjaomase korra üldiste tunnuste käsitlemisega, olemata kohustatud uurima iga abi kohaldamise juhtumit eraldi (vt eelkõige 19. oktoobri 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-15/98 ja C-105/99: Itaalia ja Sardegna Lines *v.* komisjon, EKL 2000, lk I-8855, punkt 51, ja 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-278/00: Kreeka *v.* komisjon, EKL 2004, lk I-3997, punkt 24).

68 Väide, mis tugineb iga maksumäära vähendamist puudutava tehingu eraldi uurimata jätmisele, ei ole järelikult põhjendatud.

d) Maksumäära vähendamise uurimine mõistest „vähese tähtsusega abi" lähtudes

69 Kuna komisjon uuris abikava ja mitte individuaalset abi, ei olnud ta kohustatud eraldi uurima abikava iga kohaldamist, mille puhul ei olnud ületatud teatises 96/C 68/06 vähese tähtsusega abi kohta (EÜT 1996, C 68, lk 9) sätestatud *de minimis* abi maksimumsummat.

70 Väide, mis tugineb maksumäära vähendamise uurimisele mõistest „vähese tähtsusega abi" lähtudes, ei ole järelikult põhjendatud.

e) EÜ artikli 87 lõike 3 punktide b ja c kohaldamine

71 Alustuseks tuleb meenutada, et komisjonil on EÜ artikli 87 lõike 3 kohaldamisel ulatuslik kaalutlusõigus, mille kasutamine hõlmab majanduslikke ja sotsiaalseid hinnanguid, mille andmisel tuleb lähtuda ühenduse kontekstist. Euroopa Kohus ei saa sellise õiguse kasutamise seaduslikkuse kontrollimisel asendada pädeva ametiasutuse hinnangut selles küsimuses omaenda hinnanguga, vaid peab piirduma sellega, et kontrollib, kas pädeva ametiasutuse hinnangus esineb ilmne viga või kas tegemist ei ole võimu kuritarvitamisega (vt 12. detsembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-456/00: Prantsusmaa *v.* komisjon, EKL 2002, lk I-11949, punkt 41 ja viidatud kohtupraktika).

i) Mõiste „abi üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti elluviimiseks"

72 EÜ artikli 87 lõike 3 punkt b lubab komisjonil ühisturuga kokkusobivaks pidada abi üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti elluviimiseks.

73 Vaidlustatud otsuse põhjenduste punktis 45 tõstab komisjon esile, et asjaomaste meetmetega tugevdatakse Itaalia pangandussüsteemi peamiselt liikmesriigi ettevõtjate huvides, mitte kogu ühenduse huvides.

74 Siinkohal piisab tõdemisest, et seadusel nr 461/98 põhineva seaduse eelnõu seletuskirjast tuleneb, et maksumäära vähendamise peamine eesmärk on parandada Itaalias asutatud ettevõtjate konkurentsivõimet üksnes selleks, et tugevdada nende konkurentsiseisundit siseturul.

75 Järelikult ei teinud komisjon ilmset kaalutlusviga, kui ta välistas vaidlusaluste meetmete määratlemise abina „üleeuroopalist huvi pakkuva projekti" elluviimiseks.

76 Unicredito ja Itaalia valitsus ei saa tõhusalt väita, et vaidlusaluseid meetmeid kohaldatakse selleks, et lõpule viia erastamisprotsess, mis võib endast kujutada üleeuroopalist huvi pakkuvat projekti.

77 Liikmesriigi poolt läbi viidavat erastamisprotsessi ei saa iseenesest pidada üleeuroopalist huvi pakkuvaks projektiks.

78 Seega ei ole EÜ artikli 87 lõike3 punkti b rikkumisele tuginev väide põhjendatud.

ii) Mõiste „abi teatud majandustegevuse arengu soodustamiseks"

79 EÜ artikli 87 lõike 3 punkt c lubab komisjonil ühisturuga kokkusobivaks pidada abi teatud majandustegevuse arengu soodustamiseks.

80 Vaidlustatud otsuse põhjenduste punktis 47 leiab komisjon, et uuritud abikava ükski tunnus ei võimalda seda EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c alusel ühisturuga kokkusobivaks pidada.

81 Komisjon rõhutab, et tema arvates ei ole täidetud selles sättes ette nähtud kriteerium, mille kohaselt ei tohi niisugune abi mõjutada ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega.

82 Tuues selles osas esile, et maksumäära vähendamise peamine eesmärk on parandada abisaajate konkurentsivõimet sektoris, mida ilmestab pingeline rahvusvaheline konkurents, ja olles eelnevalt rõhutanud, et see on mõeldud selleks, et tugevdada abisaajate seisundit võrreldes konkurentidega, kes abi ei saa, välistab komisjon vaikimisi selle, et maksumäära vähendamise eesmärk on pangandustegevuse „areng" üldiselt.

83 Võttes arvesse eelnevate väidete uurimisel esitatud põhjendusi maksumäära vähendamise tunnuste osas, tuleb tõdeda, et komisjoni analüüs ei sisalda ilmset kaalutlusviga.

84 Seega ei ole EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c rikkumisele tuginev väide põhjendatud.

B. Teine küsimus

85 Teise küsimusega soovib siseriiklik kohus eelotsusetaotluse põhjendusi arvestades sisuliselt teada seda, kas vaidlusaluse otsuse artikkel 4 on kehtetu, kuna selles sisalduva abi tagastusnõude kohta ei olnud esitatud EÜ artikli 253 kohaseid põhjendusi ja kuna sellega rikuti õiguspärase ootuse kaitse, õiguskindluse ja proportsionaalsuse põhimõtteid.

1. Euroopa Kohtule esitatud märkused

86 Unicredito leiab, et komisjon ei põhjendanud piisavalt oma otsust jätta kasutamata määruse nr 659/1999 artikli 14 lõikest 1 tulenev võimalus mitte nõuda abi tagastamist, kui see oleks vastuolus ühenduse õiguse üldpõhimõttega õiguspärase ootuse kaitse kohta.

87 Ta väidab, et komisjon tunnistas seaduse nr 218/90 õiguspäraseks ning et seadus nr 461/98 on nimetatud seadusega igati kooskõlas. Seega võis Itaalia Vabariik seaduse nr 461/98 osas tugineda õiguspärasuse eeldusele.

88 Põhikohtuasja hageja väidab, et seaduse nr 218/90 vastuvõtmisest on möödunud liiga palju aega.

89 Komisjoni käitumine seoses selle seadusega tekitas õiguspärase ootuse „erandliku" eelduse, mis vabastas eraõiguslikud abisaajad abi tagastamisest.

90 Õiguspärane ootus tuleneb seaduse nr 218/90 artikli 7 lõikes 3 sätestatud meetmest, mis sisaldab maksumäära vähendamisega sisuliselt identset rakendusmehhanismi.

91 Õiguspärast ootust toetab muu hulgas asjaolu, et pankade osas oli kõigiks tehinguteks, mille puhul kohaldati vaidlusaluses otsuses kõne all olevaid maksustamismeetmeid, vaja saa luba Banca Italialt, kes kontrollib konkurentsieeskirjade järgimist pangandussektoris.

92 Arvestades käesoleva asja asjaolusid, rikkus komisjon ka õiguskindluse põhimõtet, jättes arvestamata õigusliku vaidluse selge ohuga siseriiklikul tasandil.

93 Unicredito väidab määruse nr 659/1999 artikli 14 lõikest 1 lähtudes, et komisjon oleks pidanud tagama proportsionaalsuse põhimõtte järgimise abi tagastusotsuse tegemise staadiumis.

94 Nõudes, et abi ei tule tagastada mitte osaliselt, vaid täielikult, lõplikult ja kohe, ei toiminud komisjon selle põhimõttega kooskõlas.

95 Komisjon oleks pidanud maksumäära vähendamist võrdlema soodustustega, mida pangad oleksid saanud üldise maksusüsteemi alusel, kui nad oleksid sooritanud teistsuguse ülesehitusega tehinguid.

96 Itaalia valitsus tõstab esile, et seaduse nr 218/90 analoogsete sätete, st artikli 7 lõike 3 õiguspärasust seoses EÜ artikliga 87 ei vaidlustatud enne maksumäära vähendamist.

97 Komisjon on seisukohal, et vaidlustatud otsuses uuris ta abi tagasinõudmise küsimust põhjalikult. Ta lisab, et igal juhul ei ole ta vastavalt kohtupraktikale kohustatud esitama konkreetseid põhjendusi, miks ta kasutas oma õigust nõuda siseriiklikelt ametiasutustelt abi tagasinõudmist.

98 Ülejäänud osas leiab komisjon, et õiguspärase ootuse kaitse, õiguskindluse ja proportsionaalsuse põhimõtete rikkumisele tuginevad väited ei ole põhjendatud.

2. Euroopa Kohtu hinnang

a) Tagastamisotsuse põhjendused

99 EÜ artiklis 253 sätestatud põhjendamise nõuet tuleb hinnata, arvestades juhtumi asjaolusid, eelkõige akti sisu, põhjenduste olemust ja huvi, mis võib olla akti adressaatidel selgituste saamiseks. Riigiabi valdkonnas, kui abi on vastuolus EÜ artikli 88 lõikega 3 juba antud, ei ole komisjon, kellel on õigus nõuda siseriiklikelt ametiasutustelt abi tagasinõudmist, samas kohustatud esitama konkreetseid põhjendusi, miks ta oma õigust kasutas (eespool viidatud kohtuotsus Belgia *v.* komisjon, punktid 81 ja 82; 7. märtsi 2002. aasta kohtuotsus Itaalia *v.* komisjon, punkt 106, ja 29. aprilli 2004. aasta kohtuotsus Itaalia *v.* komisjon, punkt 129).

100 On selge, et Itaalia valitsus ei informeerinud komisjoni korrast, mis nägi ette maksumäära vähendamise, enne kui see kehtestati.

101 Järelikult ei olnud komisjon kohustatud esitama tagastamisotsuse konkreetseid põhjendusi.

102 Vastupidi põhikohtuasja hageja kinnitusele on igal juhul ilmne, et vaidlustatud otsus sisaldab põhjenduste punktides 49–57 ja 62 põhjalikke põhjendusi seoses määruse nr 659/1999 artikliga 14, õiguspärase ootuse kaitse põhimõttega ning komisjoni otsusega nõuda asjaomase abi tagastamist.

103 Seega ei saa tagastamisotsuse põhjenduste ebapiisavusele tugineva väitega nõustuda.

b) Väide, mis tugineb õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtete rikkumisele

104 Pidades silmas, et EÜ artikli 88 kohaselt peab komisjon riigiabi kontrollima, võivad abi saavad ettevõtjad reeglina toetuda õiguspärasele ootusele ainult siis, kui abi anti nimetatud artiklis sätestatud menetlust järgides, ning teiseks peab hoolas ettevõtja suutma tavaliselt kindlaks teha, et asjaomast menetlust järgitakse. Kui abi antakse ilma komisjoni eelneva teavitamiseta, mis on EÜ artikli 88 lõike 3 kohaselt ebaseaduslik, ei saa abisaajal sel momendil olla õiguspärast ootust, et kõnealust abi antakse nõuetekohaselt (11. novembri 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-183/02 P ja C-187/02 P: Demesa ja Territorio Histórico de Álava *v.* komisjon, EKL 2002, lk I-10609, punktid 44 ja 45 ning viidatud kohtupraktika). Ei asjaomane liikmesriik ega puudutatud ettevõtja ei saa tugineda õiguskindluse põhimõttele, et takistada abi tagastamist, kuna siseriikliku õigusliku vaidluse oht, millele Unicredito viitas, oli ettenähtav alates abi kasutusele võtmisest.

105 On selge, et komisjoni ei ole kunagi teavitatud seaduses nr 218/90 sisalduvatest meetmetest. Järelikult piisab väite osas, mille kohaselt oli selle seaduse artikli 7 lõikes 3 ette nähtud meede analoogne maksumäära vähendamisega, kui tõdeda, et viidatud meedet komisjon uurinud ei ole. Selles kontekstis ei oma tähtsust Unicredito poolt välja toodud asjaolu, et nimetatud seaduse vastuvõtmise hetkest on möödunud palju aega. Lisaks, isegi eeldusel, et need kaks järjestikust meedet on, nii nagu seda arvab eelotsusetaotluse esitanud kohus, seotud selliselt, et ühega jätkatakse ja laiendatakse teist, ei oma tähtsust asjaolu, et komisjon ei võtnud seisukohta esimese meetme suhtes, sest antud kohtuasjas kõne all olev abikava, mida uuriti eelnenud abikavast sõltumatult, annab eelised teatud ettevõtjaile (vt selle kohta 7. juuni 1988. aasta otsus kohtuasjas 57/86: Kreeka *v.* komisjon, EKL 1988, lk 2855, punkt 10).

106 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud otsuste 1999/288 ja 2000/600 (vt käesoleva kohtuotsuse punkt 26) osas tuleb märkida, et need puudutavad kindlaksmääratud pankadele antud abi ja seonduvad meetmetega, mis on erinevad käesolevas kohtuasjas kõne all olevatest meetmetest, täpsemalt aktsiakapitali suurendamisega, Banca d'Italia poolt antud soodustustega, riigikassa osaluse üleandmisega pangale ning maksusoodustustega tehingute puhul, mis puudutavad peamiselt ettevõtja, ettevõtja filiaalide ja vara üleandmist. Asjaolu, et komisjon ei lugenud seaduses nr 218/90 sisalduvaid teatavaid meetmeid ühisturuga kokkusobimatuteks, ei too iseenesest kaasa positiivset otsust kõikide selles seaduses ette nähtud meetmete suhtes.

107 Loa osas, mille Banca d'Italia põhikohtuasja hageja väidete kohaselt andis igale tehingule, mille puhul pankade maksumäära vähendati, piisab, kui meenutada, et komisjonil on ainupädevus hinnata abi kokkusobivust ühisturuga, mistõttu ei saa hoolas ettevõtja rajada õiguspärast ootust otsusele, mida ei ole teinud see institutsioon.

108 Kokkuvõttes ei saa tulemuslikult väita, et kuna asjaomased pangad arvestasid sooritatud tehingute otstarbekuse hindamisel maksumäära vähendamise teel antud abiga, siis rikub selle abi tagasinõudmine õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet.

109 EÜ artikli 88 lõikes 3 sätestatud menetlust järgimata antud abi tagasinõudmine kujutab tegelikult endast ettenähtavat ohtu ettevõtjale, kes seda abi saab.

110 Muu hulgas, nii nagu märgib komisjon, arvestavad ebaseaduslikku abi saavad ettevõtjad selle abi summaga oma majanduslikes valikutes ja selle abi hilisem tagasinõudmine ei ole üldiselt nende majanduslikule olukorrale soodne. Kui selline olukord takistaks abi tagasinõudmist, jääks enamikul juhtudel see lõplikult abisaajatele ja riigiabi kontrollimine ühenduse tasandil minetaks tõhususe.

111 Eeltoodut arvesse võttes ei ole Unicreditol seega võimalik viidata ebaseadusliku abi saaja võimalusele tugineda erandlikele asjaoludele, mille alusel ta oleks võinud õiguspäraselt eeldada antud abi seaduslikkust (vt eespool viidatud kohtuotsus Demesa ja Territorio Histórico de Álava *v.* komisjon, punkt 51).

112 Seega tuleb tõdeda, et õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtte rikkumisele tuginev väide ei ole põhjendatud.

c) Väide, mis tugineb proportsionaalsuse põhimõtte rikkumisele

113 Ebaseadusliku abi tühistamine selle tagasinõudmise teel on selle ebaseaduslikuks kuulutamise loogiline tagajärg. Seega ei saa asutamislepingu riigiabi puudutavate sätete eesmärke silmas pidades lugeda ebaproportsionaalseks ebaseaduslikult antud riigiabi tagasinõudmist eelnenud olukorra taastamise eesmärgil. Abi tagastamisega kaotab abisaaja eelise, mis tal oma konkurentide ees turul oli, ning abi andmisele eelnenud olukord on taastatud (vt eespool viidatud 29. aprilli 2004. aasta kohtuotsus Itaalia *v.* komisjon, punktid 103 ja 104 ning viidatud kohtupraktika).

114 Tagastamisele kuuluvaid summasid ei ole õige kindlaks määrata erinevate tehingute põhjal, mida ettevõtjad oleks võinud sooritada, kui nad ei oleks otsustanud tehingu kasuks, mida toetati abiga.

115 See valik tehti teadmisega, et esineb EÜ artikli 88 lõikes 3 ette nähtud menetlust järgimata antud abi tagasinõudmise oht.

116 Nimetatud ettevõtjad oleksid saanud seda ohtu vältida, kui nad oleksid kohe valinud teistsuguse ülesehitusega tehingud.

117 Põhikohtuasja asjaoludel tähendab eelnenud olukorra taastamine võimaluste piires tagasipöördumist olukorra juurde, mis oleks valitsenud siis, kui asjaomaseid tehinguid oleks sooritatud maksumäära vähendamiseta.

118 See aga ei tähenda mineviku erinevat taastamist, tuginedes hüpoteetilistele teguritele, näiteks arvukad valikud, mida huvitatud ettevõtjad oleksid võinud teha, sest tegelikkuses abi toetusel tehtud valikud võivad osutuda pöördumatuks.

119 Selles staadiumis, kui siseriiklikud ametiasutused abi tagasi nõuavad, võimaldab eelnenud olukorra taastamine üksnes arvesse võtta maksualast kohtlemist, mis võib olla soodsam kui üldine kohtlemine, mida ebaseadusliku abi puudumisel ja ühenduse õigusega kooskõlas olevate siseriiklike eeskirjade alusel oleks sooritatud tehingu puhul tegelikult rakendatud.

120 Seega ei ole proportsionaalsuse põhimõtte rikkumisele tuginev väide põhjendatud.

121 Kõigist eespool esitatud kaalutlustest tuleneb, et kahe esimese küsimuse uurimisel ei ilmnenud asjaolusid, mis mõjutaksid vaidlustatud otsuse kehtivust.

C. Kolmas küsimus

122 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas EÜ artikliga 87 ja järgnevate artiklitega, määruse nr 659/1999 artikliga 14 ning õiguspärase ootuse kaitse, õiguskindluse ja proportsionaalsuse põhimõtetega on vastuolus siseriiklik meede, millega nõutakse abi tagastamist komisjoni otsuse alusel, mis tunnistas selle abi ühisturuga kokkusobimatuks ning mille uurimisel samadest sätetest ja üldpõhimõtetest lähtudes ei ilmnenud asjaolusid, mis mõjutaksid selle kehtivust.

123 Siinkohal piisab, kui märkida, et siseriiklik meede, millega nõutakse komisjoni otsuse alusel abi tagastamist, on ebaseaduslik, kui see otsus on vastuolus ühenduse õigusnormiga.

124 Sellest tuleneb vastupidi, et kui komisjoni negatiivse otsuse uurimisel ühenduse õigusnormidest lähtudes ei ilmne ühtegi asjaolu, mis mõjutaks selle otsuse kehtivust, ei välista nimetatud normid siseriiklikku meedet, mis on võetud komisjoni vastava otsuse alusel.

125 Seega tuleb kolmandale küsimusele vastata, et EÜ artikliga 87 ja järgnevate artiklitega, määruse nr 659/1999 artikliga 14 ning õiguspärase ootuse kaitse, õiguskindluse ja proportsionaalsuse põhimõtetega ei ole vastuolus siseriiklik meede, millega nõutakse abi tagastamist komisjoni otsuse alusel, mis tunnistas selle abi ühisturuga kokkusobimatuks ning mille uurimisel samadest sätetest ja üldpõhimõtetest lähtudes ei ilmnenud asjaolusid, mis mõjutaksid selle kehtivust.

Kohtukulud

126 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega kaasnenud kohtukulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. **Esitatud küsimuste uurimisel ei ilmnenud asjaolusid, mis mõjutaksid komisjoni 11. detsembri 2001. aasta otsuse 2002/581/EÜ riigiabi kohta, mida Itaalia andis pankadele kehtivust.**

2. **EÜ artikliga 87 ja järgnevate artiklitega, nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks, artikliga 14 ning õiguspärase ootuse kaitse, õiguskindluse ja proportsionaalsuse põhimõtetega ei ole vastuolus siseriiklik meede, millega nõutakse abi tagastamist komisjoni otsuse alusel, mis tunnistas selle abi ühisturuga kokkusobimatuks, ning mille uurimisel samadest sätetest ja üldpõhimõtetest lähtudes ei ilmnenud asjaolusid, mis mõjutaksid selle kehtivust.**

Allkirjad